

WCZESNE PLANOWANIE

POLISH | ENGLISH

Ten arkusz informacyjny podaje sposoby planowania na przyszłość i zawiera listę osób oraz organizacji, które mogą w tym pomóc.

Demencja może mieć różny wpływ na różne osoby. Jedna osoba może w początkowej fazie choroby zacząć tracić zdolności radzenia sobie z finansami i podejmowania decyzji w biznesie, zaś kto inny może zachować te umiejętności znacznie dłużej.

Jednak wcześniej lub później możliwości chorego na demencję ulegają ograniczeniu i może on nie być w stanie podejmować samodzielnych decyzji dotyczących własnych spraw finansowych i prawnych.

Planowanie przyszłości

Planowanie na przyszłość może ułatwić rodzinie i opiekunom osoby cierpiącej na demencję zorganizowanie jej spraw. Może to również oznaczać, że osoba ta może uczestniczyć w planowaniu i upewnić się, że jej życzenia będą spełnione zgodnie z jej wolą.

W miarę możliwości, dobrze postarać się o poradę, gdy osoba chora na demencję jest jeszcze w stanie wziąć udział w dyskusji i nadal posiada zdolność prawną do podpisywania dokumentów.

Sprawy finansowe

Jeśli konto bankowe jest wspólne z partnerem, partner osoby cierpiącej na demencję może korzystać z konta bez wprowadzania zmian. Problemy mogą się pojawić, gdy osoba chora na demencję korzysta z konta w nieodpowiedni sposób lub konto jest tylko na jej nazwisko. Aby uniknąć tego typu sytuacji, osoba chora na demencję, gdy jeszcze ma zdolność prawną, może udzielić upoważnienia drugiej osobie, zezwalające na korzystanie z konta. Należy pamiętać, że upoważnienie to nie jest ważne, jeżeli zostało podpisane po utracie zdolności prawnej przez sygnatariusza. Jeśli podopieczny nie wyraża zgody na wprowadzenie zmian, może okazać się pomocna rozmowa z dyrektorem banku (Bank Manager) na temat możliwego rozwiązania.

Planowanie na przyszłość może oznaczać:

- Załatwienie wspólnych podpisów na wszystkich kontach bankowych
- Przedyskutowanie przyszłych spraw finansowych z doradcą finansowym
- Zorganizowanie sposobów i terminów, kiedy osoba cierpiąca na demencję będzie mogła mieć dostęp do swoich funduszy.

Kto może pomóc?

- Dyrektor banku (Bank Manager)
- Doradca finansowy z uprawnieniami (Accredited Financial Adviser)
- Prawnik/adwokat
- Stowarzyszenie Alzheimerera (Alzheimer's Australia)

Stałe pełnomocnictwo (Enduring Power of Attorney)

W większości stanów i terytoriów australijskich można podpisać dokument zwany stałym pełnomocnictwem, wtedy gdy osoba udzielająca pełnomocnictwa posiada zdolność prawną w momencie podpisywania go. Stałe pełnomocnictwo jest porozumieniem prawnym, na mocy którego nominowana osoba upoważniona zostaje do zarządzania sprawami finansowymi innej osoby, gdyby nie była ona w stanie sama nimi zarządzać. Wiele osób posiada podpisane stałe pełnomocnictwo niezależnie od jakichkolwiek chorób.

Można także podpisać zwykłe lub ogólne pełnomocnictwo (general power of attorney), lecz jest ono ważne tylko dotąd, dokąd udzielająca go osoba ma zdolność prawną. Stałe pełnomocnictwo, posiada moc prawną do śmierci udzielającej jej osoby, jeżeli nie zostanie odwołane.

Jedną z zalet stałego pełnomocnictwa jest to, że pozwala to osobie cierpiącej na demencję wybrać kogoś, kto będzie występował w jej imieniu w sprawach prawnych i finansowych wówczas, gdy ona sama nie będzie w stanie tego zrobić.

Planowanie na przyszłość może oznaczać:

- Zapewnienie osobie cierpiącej na demencję możliwości wzięcia pod uwagę podpisania stałego pełnomocnictwa, jeśli go jeszcze nie ma, jak najszybciej po rozpoznaniu choroby, dopóki jest jeszcze w stanie to uczynić.
- Zapewnienie, aby rodzina i opiekunowie również mieli stałe pełnomocnictwa, aby mieli pewność, że ich sprawy będą dobrze prowadzone w przypadku, gdyby sami utracili zdolność zarządzania nimi.
- Posiadanie kopii pełnomocnictwa stałego i pamiętanie gdzie jest przechowywane.

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500

Kto może pomóc?

- Doradca prawny/adwokat
- Stowarzyszenie lub Instytut Prawa (The Law Society lub Institute), Biuro Pomocy Prawnej (Legal Aid)
- Rzecznik Interesów Społecznych lub Kurator Społeczny (The Public Advocate lub Public Guardian)
- Stowarzyszenie Alzheimerera

Testamenty (Wills)

Testament zawiera instrukcje na temat podziału majątku osoby zmarłej. Testament posiada moc prawną tylko w przypadku, gdy osoba, która go sporządziła rozumie jego znaczenie. Jest więc ważne, żeby osoba cierpiąca na demencję pragnąca sporządzić testament lub go uaktualnić, zrobiła to, gdy posiada zdolność prawną podpisywania dokumentów.

Planowanie na przyszłość oznacza:

- Posiadanie aktualnego testamentu
- Orientowanie się gdzie przechowywany jest testament i kto jest jego wykonawcą

Kto może pomóc?

- Doradca prawny/adwokat
- Stowarzyszenie lub Instytut Prawa (The Law Society lub Institute), Biuro Pomocy Prawnej (Legal Aid)
- Stowarzyszenie Alzheimerera

Decyzje dotyczące leczenia

Jeśli jakaś osoba utraci zdolność podejmowania decyzji w sprawach swego leczenia, ktoś inny musi je podejmować za nią. W większości stanów i terytoriów można mianować kogoś zaufanego aby podejmował te decyzje. Jeśli te sprawy nie zostały wcześniej ustalone, prawo w każdym stanie i terytorium zezwala, aby specjalny sąd mianował kogoś do podejmowania tych decyzji dla osoby chorej na demencję.

Istnieją dwie możliwości planowania przyszłej opieki medycznej:

- Pełnomocnictwo stałe uwzględniające sprawy opieki medycznej. Pozwala ono na mianowanie osoby, która w zastępstwie osoby chorej na demencję będzie podejmowała decyzje związane z jej leczeniem.
- Rozporządzenie na przyszłość, które jest dokumentem pisemnym dotyczącym opieki medycznej, wyrażającym wolę osoby chorej na demencję i sporządzającej go.

Różne nazwy mogą być używane w niektórych stanach i terytoriach, lecz cel tego dokumentu jest właściwie ten sam.

Planowanie na przyszłość oznacza:

- Spowodowanie, aby osoba cierpiąca na demencję miała stałe pełnomocnictwo pokrywające sprawy opieki medycznej, lub 'rozporządzenie na przyszłość'
- Posiadanie kopii dokumentu i pamiętanie gdzie jest przechowywany.

Kto może pomóc?

- Doradca prawny/adwokat
- Stowarzyszenie lub Instytut Prawa (The Law Society lub Institute), Biuro Pomocy Prawnej (Legal Aid)
- Rzecznik Interesów Społecznych lub Kurator Społeczny (The Public Advocate lub Public Guardian)
- Stowarzyszenie Alzheimerera

Kurator i zarządca (Guardianship and Administration)

W większości stanów i terytoriów działają Rady lub Trybunały Nadzoru Kuratorskiego, których zadaniem jest ustanawianie kuratora lub zarządcy dla osób, które nie są w stanie podejmować samodzielnych decyzji. Jeśli zaistnieją problemy z załatwianiem spraw osoby cierpiącej na demencję lub powstaje konflikt dotyczący dobra tej osoby, może być konieczne wzięcie pod uwagę złożenie wniosku o ustanowienie kuratora lub zarządcy.

Można skontaktować się ze Stowarzyszeniem Alzheimerera i porozmawiać o tym, czy potrzebne jest wystąpienie o mianowanie kuratora lub zarządcy i jak to należy zrobić.

BLIŻSZE INFORMACJE

Alzheimer's Australia służy wsparciem, informacją, szkoleniem i doradztwem. Prosimy o skontaktowanie się z telefoniczną linią pomocy pod numerem **1800 100 500** albo o odwiedzenie naszej strony internetowej

fightdementia.org.au

Interpreter

Usługi tłumaczeniowe dostępne są pod numerem **131 450**

EARLY PLANNING

This Help Sheet discusses ways to plan ahead and organise financial and legal affairs and lists people and organisations that can help.

Dementia affects people differently. One person may begin to lose the ability to handle money or make competent business decisions at an early stage, while another person may keep these skills much longer.

However, sooner or later their abilities will decline and the person with dementia will be unable to make their own decisions about their financial and legal matters.

Planning ahead

Planning ahead can make it easier for families and carers to manage the affairs of a person with dementia. It may also mean that the person with dementia can participate in the planning and make sure that their wishes are carried out in the way that they would like.

Wherever possible, get advice while the person with dementia can still participate in the discussion and is legally competent to sign any documents.

Money matters

If a bank account is in joint names, the partner of the person with dementia can continue to operate it without any change in arrangements. However problems can occur if the person with dementia uses the account inappropriately or has accounts in their name only. To avoid these difficulties the person with dementia can give authority, while legally competent, for another person to operate the account. It is important to remember that this authority will be invalid if completed when the person is no longer legally competent. If they are unwilling to agree to a change of arrangement it may be helpful to consult the bank manager about a possible solution.

Planning ahead means:

- Having joint signatures on all financial accounts
- Discussing future financial affairs with a financial adviser
- Arranging how and when the person with dementia will access their finances

Who can help?

- Bank manager
- Accredited financial adviser
- Solicitor
- Alzheimer's Australia

Enduring Power of Attorney

In most States and Territories a person can sign a document called an enduring power of attorney if they are legally competent at the time of signing. An enduring power of attorney is a legal arrangement that enables a nominated person to look after the financial affairs of another person should they become unable to do so. Many people have enduring powers of attorney regardless of any illness or diagnosis.

An ordinary, or general, power of attorney is also available but is only valid while a person is legally competent. An enduring power of attorney continues until the person's death, unless revoked.

One of the benefits of having an enduring power of attorney is that it allows the person with dementia to choose someone to act on their behalf in legal and financial matters when they are no longer able to do so themselves.

Planning ahead means:

- Ensuring that the person with dementia has the opportunity to consider making an enduring power of attorney if they don't already have one, as soon as possible after diagnosis and whilst they have the capacity to do so
- Ensuring that family and carers also have their own enduring powers of attorney to ensure that their affairs are well managed in case they also become incapable
- Having a copy of the enduring power of attorney, and knowing where it is kept

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU **NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500**

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- The Public Advocate or Public Guardian
- Alzheimer's Australia

Wills

A will gives instructions as to how the estate of a deceased person should be distributed.

A will is only legal if the person understands its implications, so it is essential that if the person with dementia wishes to make, or update their will, they do so while they are still competent to sign.

Planning ahead means:

- Having an up-to-date will
- Knowing who the executor is, and where the will is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- Alzheimer's Australia

Decisions about medical treatment

If a person with dementia loses the legal capacity to make decisions about their medical treatment, someone else needs to make those decisions for them. In most States and Territories a trusted relative or friend can be appointed to make these decisions. If this has not been put in place, the law in every State and Territory allows a particular court to appoint someone to make decisions on behalf of the person with dementia.

Two types of tools are available to help plan ahead for decisions about medical treatment:

- An enduring power of attorney covering health matters. This allows the person with dementia to appoint a person to be a substitute decision-maker for medical decisions
- An advance directive. This is a written document expressing the wishes of the person with dementia about medical treatment

Different names may be used in some States and Territories, but the function of the document is much the same.

Planning ahead means:

- Ensuring the person with dementia has the opportunity to make an enduring power of attorney covering health matters or an advance directive
- Having a copy of the document, and knowing where it is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- The Public Advocate or Public Guardian
- Alzheimer's Australia

Guardianship and Administration

In most States and Territories there is a Guardianship Board or Tribunal that can appoint a guardian or administrator for a person who is no longer able to make decisions for themselves. If there are problems dealing with the affairs of the person with dementia, or there is conflict about the person's best interests, an application for the appointment of a guardian or administrator may need to be considered.

Alzheimer's Australia can be contacted to discuss whether an application to appoint a guardian or administrator may be needed, and how to go about it.

FURTHER INFORMATION

Alzheimer's Australia offers support, information, education and counselling. Contact the National Dementia Helpline on **1800 100 500**, or visit our website at fightdementia.org.au

For language assistance phone the Translating and Interpreting Service on **131 450**